

Virpa Puisto /sd ym.: Lakialoite laiksi sosiaalihuoltolain 49 §:n muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 49 §:n muuttamista siten, että siinä oleva maininta muutoksenhakukiellosta toimeentulotukea koskevaan lääninoikeuden päätökseen poiste-

taan. Sen sijaan pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että lääninoikeuden toimeentulotuen antamista tai määrää koskevasta päätöksestä saa valittaa, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

PERUSTELUT

Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997, toimeentulotukilaki) mukaan muutoksenhausta laissa tarkoitetuissa asioissa on tällä hetkellä voimassa, mitä sosiaalihuoltolain 7 luvussa säädetään. Näiden säännösten mukaan sosiaalihuollon viranhaltijan päätökseen tyytymättömällä on oikeus saada asia sosiaalihuollon toimeenpanosta huolehtivan kunnan monijäsenisen toimielimen käsiteltäväksi, jos hän vaatii sitä 14 päivän kuluessa tiedon päätöksestä saatuaan (oikaisu-
pyyntö). Muutosta toimielimen päätökseen haetaan valittamalla lääninoikeuteen 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaamisesta. Lääninoikeuden päätökseen, joka koskee toimeentulotuen antamista tai määrää, ei saa valittamalla hakea muutosta. Sosiaalihuoltolain mukaan sellaisista lääninoikeuden päätöksistä, jotka koskevat kuntien välisiä erimielisyyksiä, saa valittaa, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Tällöin kysymys on hallintoriita-asiasta, jossa korkein hallinto-oikeus on ainoa muutoksenhakuaste. Lisäksi lääninoikeuden toimeentulotuen takaisinperintää koskevaan päätökseen voidaan hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Näiden säännösten lisäksi sosiaalihuoltoon, mukaan lukien toimeentulotuki, sovelletaan hallintolainkäyttölain (586/1996) 11 luvun säännöksiä ylimääräisestä muutoksenhausta.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta on vuonna 1994 lausunnossaan koskien sosiaalihuoltolain väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamista ottanut kantaa toimeentulotukiasioiden muutoksenhakujärjestelmään (PeVL 23/1994 vp). Valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että sosiaalihuoltolain jatkovalituskielto korkeimpaan hallinto-oikeuteen toimeentulotuen myöntämistä ja määrää koskevissa asioissa saattaa estää yhtenäisen, koko maan kattavan oikeuskäytännön muodostumisen. Myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kiinnittänyt huomiota toimeentulotukiasioiden muutoksenhakujärjestelmään päätöksessään 27.6.1995, joka koski kuntien viranhaltijoilleen antamien toimeentulotuen myöntämisperusteita koskevia soveltamisohjeita. Sekä perustuslakivaliokunta että eduskunnan apulaisoikeusasiamies ehdottivat harkittavaksi valituslupamenettelyyn perustuvan valitusmahdollisuuden avaamista toimeentulotukiasioissa korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Apulaisoikeusasiamiehen mukaan valituslupamahdollisuus voitaisiin rajoittaa tapauksiin, joissa on tarvetta saada ennakkopäätös.

Hallintolainkäytön järjestelmän kehittämistä selvittänyt hallintotuomioistuintoimikunta luovutti mietintönsä 28.1.1997 (Komiteamietintö 1997:4). Toimikunta käsitteli mietinnössään myös sosiaali- ja terveydenhuoltoasioiden muu-

toksenhakujärjestelmää, mutta ei tehnyt yksityiskohtaisia ehdotuksia järjestelmän uudistamisesta. Toimikunnan selvityksen mukaan sosiaalihuoltolain soveltamiskäytännössä suurin osa julkaistuista lääninoikeuksien ratkaisuista koskee toimeentulotuen myöntämistä. Lisäksi selvitysten perusteella lääninoikeuksien ratkaisukäytännössä esiintyy jonkin verran epäyhdennukaisuutta. Mietinnössään toimikunta muun muassa katsoi, että hallintolainkäytössä on lähtökohtana kaksiasteinen hallintotuomioistuinjärjestelmä. Valitusoikeutta ylimpään oikeusasteeseen voidaan rajoittaa erityisistä syistä silloin, kun asianosaisilla on riittävä oikeusturva rajoituksesta huolimatta. Jos valitusoikeutta erityisistä syistä rajoitetaan, ensisijaisesti tulisi käyttää valituskieltojen sijasta valituslupajärjestelmää.

Lääninoikeudet ratkaisivat 1 764 toimeentulotukeen liittyvää asiaa vuonna 1996 ja vuonna 1997 lääninoikeuksien arvioidaan ratkaiseen vajaat 2 000 toimeentulotukiasiaa. Vuonna 1996 toimeentulotukea myönnettiin 349 591 kotitaloudelle (Toimeentulotuki 1996, Sosiaaliturva 1997:3). Lääninoikeuksien ratkaisujen määrä on suhteellisen vähäinen suhteessa toimeentulotuen saajiin.

Toimeentulotukijärjestelmän merkitystä niin yksilön kuin yhteiskunnankin kannalta korostaa toimeentulotuen yhteys hallitusmuodon sosiaalisiin perusoikeuksiin. Huolimatta tavoitteesta painottaa soveltamisen ennakkollista ohjausta ja siitä, että korkeimman hallinto-oikeuden purkuratkaisujen kautta on jo eräitä tulkintaongelmia ratkaistu, toimeentulotukijärjestelmässä on esiintynyt ja saattaa tulevaisuudessakin esiintyä erilaisia ratkaisukäytäntöjä samantyyppisissä asioissa. Uudessa toimeentulotukilaisissa toimeentulotuen tavoitteet ja tehtävät, oikeus saada

tukea, tuen rakenne sekä myöntämismenettely säilyivät pääosin ennallaan. Yksilön oikeusturvan kannalta ja valtakunnallisen yhdenmukaisuuden saavuttamiseksi olisi tärkeää, että mahdollisesti epäyhtenäistä tulkintakäytäntöä aiheuttavista säännöksistä voitaisiin saada korkeimman hallinto-oikeuden ennakkopäätöksiä. Ennakkopäätökset yhdenmukaistaisivat lääninoikeuksien ratkaisuja ja ohjaisivat tehokkaammin kuntien käytäntöjä. Muutoksenhakutien avaaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen olisi myös hallintolainkäyttöjärjestelmän pääperiaatteen mukainen.

Toimeentulotukea koskevan yhdenmukaisen käytännön turvaamiseksi ehdotetaan, että sosiaalihuoltolain 49 §:n 1 momenttia muutetaan siten, että siitä poistetaan maininta muutoksenhakukiellosta toimeentulotukea koskevaan lääninoikeuden päätökseen. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lääninoikeuden toimeentulotuen antamista tai määrää koskevasta päätöksestä saa valittaa, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Luvan antamisen edellytyksistä nykyisen valitusmenettelyn piirissä olevissa asioissa säädetään pykälän 3 momentissa. Vastaavat edellytykset ehdotetaan ulotettavaksi toimeentulotuen antamista tai määrää koskeviin asioihin. Lupa voidaan myöntää ainoastaan, jos lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeää saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavan lakiehdotuksen:

Laki**sosiaalihuoltolain 49 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 17 päivänä syyskuuta 1982 annetun sosiaalihuoltolain (710/1982) 49 §:n 1 ja 2 momentti seuraavasti:

49 §

Lääninoikeuden päätökseen, joka koskee sosiaalipalvelun antamista tai siitä määrätyn maksun suuruutta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

Lääninoikeuden päätöksestä, joka koskee toimeentulotuesta annetussa laissa (1412/1997) tarkoitettun toimeentulotuen antamista tai määrää taikka kuntien välistä erimielisyyttä laitoshuollon antamisvelvollisuudesta tai laitoshuollon

kustannusten korvaamisesta, saa valittaa, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
 kuuta 1998.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 1 päivänä syyskuuta 1998

Virpa Puisto /sd

Maija Rask /sd

Paula Kokkonen /kok

Arja Ojala /sd

Liisa Hyssälä /kesk

Marjaana Koskinen /sd

Margareta Pietikäinen /r

Mikko Kuoppa /va-r

Pirkko Peltomo /sd

Maija Perho /kok

Marja-Leena Viljamaa /sd

Timo Ihamäki /kok

Leena Luhtanen /sd

Marjatta Vehkaoja /sd

Matti Ryhänen /kesk

Pehr Löf /r

Kari Kantalainen /kok

Eero Lämsä /kesk

Hannes Manninen /kesk

Anne Huotari /vas

